

דף צ"ד

הגמרא הביאה שנחלקו תנאים האם יש חיוב
אביי א' שר"י ור"א נח' במטלית פחות מג' על ג' כיבוס בבגד הראוי לקבל טומאה ואינה

מקבל טומאה. ומבררת הגמרא, באיזה בגד מצינו אופן זה. אביי אמר, שנחלקו במטלית של פחות משלש על שלש אצבעות. לרבי יהודה חייבת בכיבוס, שהרי המטלית ראויה לקבל טומאה אם יחשוב לתקן עמה את חלוקו. ולרבי אלעזר הדורש שרק בגד שמקבל טומאה חייב בכיבוס, כיון שהמטלית מחוסרת מחשבה בכדי לקבל טומאה, אינה מחוייבת בכיבוס.

רבא א' בגד שחשב עליו לצורה
לרקום עליו. לרבי יהודה כיון שהוא ראוי

לקבל טומאה כשיבטל את מחשבתו לרקום¹⁵⁰⁰, הוא טעון כיבוס. ולרבי אלעזר כיון שעכשיו הוא אינו מקבל טומאה, שהרי כל זמן שלא ציירו לא גמר מלאכתו לעניין טומאה, ולכן אינו טעון כיבוס. ויש אומרים¹⁵⁰¹ שרבא אמר, שנחלקו בשטיח שחשב לחותכו ואינו מקבל טומאה עד שיחתכו, או שיבטל את מחשבתו¹⁵⁰². לרבי יהודה, הוא דבר הראוי לקבל טומאה ולכן הוא טעון כיבוס. ולרבי אלעזר הוא אינו מקבל טומאה עד שקצענו ולכן אינו טעון כיבוס. וכן שנינו בברייתא שרבי שמעון בן מנסיא אומר, עוצבא שחשב עליה לקצעה טהורה עד שיקציענה¹⁵⁰³.

המשנה הביאה שחיוב כיבוס הוא רק: במקום

הדם, בגד הראוי לקבל טומאה, ובגד שהוא
בר כיבוס. ומביאה הגמרא, שהמקור לכך שחייבים לכבס דווקא במקום

1500 מה שקי"ל שמחשבה אינה מוציאה מידי מחשבה הוא להוציא מותרת טומאה (כלים פרק כה משנה ט) שמשירדו לטומאתו במחשבה אין מחשבה חוזרת ומוציאתם. אבל להורידם לטומאה קי"ל שכל הכלים יורדין לידי טומאתו במחשבה. רש"י.

1501 בגמרא שלפנינו כתוב רבא אמר וקשה הרי הדברים הקודמים הם דברי רבא. במסורת הש"ס כ' שיש שגורסים איכא דאמרי רבא אמר. יש גורסים רבינא אמר, שיטמ"ק כת"י הגהות יעב"ץ. ויש גורסים רבה אמר(מלבי"ם ויקרא כ').

1502 מפני שהוא ראוי לעוצבא בלא קיצוע אבל כשחשב עליה לקצעה אינה מקבלת טומאה עד שיקצעה כמו שאומרים לקמן או יבטל מחשבתו. ולכן בגד שעומד לעוצבא וחישב עליה לקצעה הוא ראוי לקבל טומאה שאם ירצה יבטל את מחשבתו. אבל אינו מקבל עדיין. לרבי יהודה כל בגד במשמע ויש בגד שאינו מקבל טומאה אלא ראוי לטומאה ולר' אלעזר צריך שיהיה כבגד האמור בשרצים נ. רש"י.

1503 או עד שיבטל את מחשבתו.

הדם, נלמד בברייתא מהכתוב "אֲשֶׁר יָזָה עָלֶיהָ תִּכְבֹּס", לא אמרתי לך אלא מקום דם בלבד. והתנא כתב שרק הראוי לקבל טומאה טעון כיבוס, זה כרבי יהודה שדבר שראוי לקבל טומאה טעון כיבוס אפילו שאינו מקבל טומאה. והדין שרק הראוי לכיבוס חייב, בא למעט מדין כיבוס כלי קשה שלא מכבסים אותו אלא מגרדים אותו.

היתה לשלשת על העור נותן עליה הגמרא שואלת, על מה שנראה מדברי המשנה שיעור הוא בר כיבוס. מהמשנה במסכת שבת

ששנינו, היתה לשלשת על כר של בד, מקנחה בסמרטוט¹⁵⁰⁴. ואם היתה לשלשת על כר של עור, נותן עליה מים עד שתכלה¹⁵⁰⁵. הרי שיעור אינו בר כיבוס? אמר אביי, המשנה במסכת שבת היא כדברי חכמים ומשנתנו היא כדברי אחרים. ששנינו בברייתא, חכמים אומרים, דם חטאת שניתז על הבגד או על השק, מכבסו. ואם ניתז על כלי, בגד קשה והעור, מגררו. ואחרים אומרים, ניתז על הבגד השק או העור, מכבסו. ואם ניתז על הכלי, מגררו. ואומרת הגמרא, שמה שאמר רב חייא בר אשי, פעמים רבות עמדתי לפני רב ושכשכתי את נעליו במים בשבת, נאמרו לפי חכמים הסוברים שאין כיבוס בעור.

רבא א' בעור רך יש כיבוס בעור הקשה רבא אין כיבוס שיעור אינו בר כיבוס, הרי בנגעי בגדים

כתוב: "וְהִפְגֵּד וכו' או כָּל כְּלֵי הָעוֹר אֲשֶׁר תִּכְבֹּס וְסָר מֵהֶם הַנֶּגַע"? אלא אמר רבא, שהכתוב ומשנתנו מדברים בעורות רכים. וחכמים ואחרים חולקים אם עור הוא בר כיבוס בעורות קשים. ורבי חייא בר אשי שכשך את נעליו של רב במים בשבת בנעלים שעשויות מעור קשה. ואחר כך רבא חזר בו, כיון שלכאורה הכתוב מדבר בסתם כלי עור, ואפילו בכלי 'אכסלגיא' הבאים ממדינת הים, שעשויים מעור קשה. אלא יש לומר שהכתוב מדבר בין בעור רך ובין בעור קשה. והצרעת שפרחה מתוכו

1504 אבל אסור לתת עליו מים משום ששרייתו זהו כיבוסו. ואור"ת שמה שא' ביצה (יח.) שנדה מערמת וטובלת בבגדיה אינו כיבוס משום שהוא דרך לכווך. והבגדים יותר מתלכלכים כשנכנסתה בנהר לבושה ממה שהם מתכבסים. וכן מה שא' בתיכי חלילתא במסכת שבת (דף נז.) שאסור שמתלכלכים ותעבירים ארבע אמות בשבת ברשות הרבים ולא משום שרייתם זהו כיבוסן שהוא דרך טינוף. ולכן מותר לקנח ידיו במפה בשבת. תוס'.

1505 היתה על הכר של בגד גיעול של רוק או של צואה מקנחו בסמרטוט בשבת ואינו נותן עליה מים לכלותה להעבירה מפני שהוא מכבסו וכיבוס הוא אב מלאכה, מלבן. ואם היתה לשלשת זו על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה בשטיפת מים, אבל אסור לשפשף עם המים בידים. וממה ששנינו נותן עליה מים ש"מ אין כיבוס בעור. רש"י.

של הכלי מחלחלת אותו ועושה אותו רך.

כל כיבוס שאין בו כסכוס אינו כיבוס
ואמר רבא, לי היתה קשה קושייה אחרת, הרי כרים וכסתות הם רכים. ושנינו במשנה שאם היתה לשלשת על כר של עור נותן עליה מים עד שתכלה? אלא אמר רבא, שכל כיבוס שאין בו כסכוס אינו נקרא כיבוס. ולכן מותר לתת בשבת מים על עור רך עד שהלכלוך יכלה. ורב חייא בר אשי שכשך במים את נעליו של רב, בלא לשפשף, או מפני הנעלים היו עשויות מעור רך, כדברי הכל. או שהיו עשויות מעור קשה וכאחרים. ושואלת הגמרא, אם גם בבגד אין כיבוס ללא כסכוס מדוע המשנה אומרת שאם הכר עשוי מבגד ולא מעור יקנח את הלשלשת בסמרטוט ולא יתן עליו מים? עונה הגמרא, שרבא סובר ששרייטו של בגד הוא כבוסו. כמו שאמר רבא, הזורק בשבת סודר או פשתן למים חייב.

שרייטו של בגד היא כיבוסו
שואלת הגמרא שמוכן שאסור לזרוק בשבת סודר למים משום כיבוס אבל מה האיסור בזריקת פשתן? ואין לומר שהאיסור הוא משום זורע, שאם כן מדוע אין איסור בזריקת חטים ושעורים? עונה הגמרא, שיוצא מזרע פשתן ריר והזרעים נדבקים ביחד. שואלת הגמרא הרי גם לעורות לא מעובדים, יש רירים ומדוע אין איסור בזריקתם למים? עונה הגמרא, שבהדבקת הזרעים על ידי הריר לגוש אחד יש איסור לישא. אבל בהדבקת השלחים אין איסור לישא. מפני שגם אחרי שהעורות נדבקים זה לזה הם ניכרים בפני עצמם.¹⁵⁰⁶

שכשוך של מנעל מותר כיבוס אסור
דרש רבא, מותר לכבס מנעל בשבת. ואחרי שהמתורגמן ישב רב פפא שאל את רבא¹⁵⁰⁷ ממה שרב חייא בר אשי אמר שהוא שכשך במים את נעליו של רב, אבל לא עשה בהן כיבוס? ורבא חזר והעמיד את המתורגמן שיאמר בשמו שדברים שאמר הם טעות, אלא חכמים אמרו ששכשוך של מנעל מותר, וכיבוס אסור.

¹⁵⁰⁶ ה"ר חיים גורס שחלים במקום שלחים. תוס'.

¹⁵⁰⁷ לאחר שישב המתורגמן. רש"י.

כיבוס שבירת כלי חרס ומריקה
ושטיפה במקום קדוש

הכיבוס במקום קדוש כו' : מנין לומדים
שכיבוס בגד מדם חטאת שניתז עליו הוא

במקום קדוש, ששבירת כלי חרס שבשר חטאת התבשל בו היא במקום
קדוש, ושמריקה ושטיפה של כלי נחשת שבשר חטאת התבשל בו היא
במקום קדוש? ומביאה הגמרא את מה ששנינו בברייתא שהכתוב
"תִּכְבֹּס בְּמָקוֹם קֹדֶשׁ" אומר שהכיבוס הוא במקום קדוש. ובהמשך כתוב
"וְכָלִי חֶרֶשׁ אֲשֶׁר תִּבְשַׁל בּוֹ יִשָּׁבֵר" ששבירת כלי חרס היא במקום קדוש.
ובהמשך הפסוק נאמר "וְאִם בְּכָלִי נִחֲשֶׁת בִּשְׁלָה וּמִרְקָ וְשָׁטַף בְּמַיִם"
שמריקה ושטיפה של כלי נחשת היא במקום קדוש.

המשנה נקטה אחת מבין החומרות
שיש בחטאת

למדנו במשנה, שחטאת חמורה משאר
הקדשים במה שבגד שדמה נפל עליו טעון

כיבוס. שואלת הגמרא, הרי יש בחטאת חומרא נוספת, שדמה נכנס
לפנים לכפר, ואין קרבן אחר שדמו נכנס לפנים? מתרצת הגמרא,
שהמשנה מדברת על חומרות שיש בחטאות החיצונות. שואלת הגמרא,
הרי גם בחטאות החיצונות יש חומרא נוספת, שאם דמה נכנס לפנים
היא פסולה? מתרצת הגמרא, שהמשנה כרבי עקיבא הסובר שכל
הדמים שנכנסו להיכל לכפר פסולים. שואלת הגמרא, והרי יש בחטאות
חיצונות חומרא נוספת שהן מכפרות על חייבי כריתות? עונה הגמרא
שהמשנה אומרת את החומרא שיש בחטאת של שמיעת הקול. שואלת
הגמרא, הרי בחטאת של שמיעת קול יש חומרא נוספת שהיא טעונה
ארבע מתנות? עונה הגמרא, שהמשנה היא כרבי ישמעאל שאמר שכל
הקרבנות טעונות פיסוק ארבע מתנות לשתי קרנות, בכל קרן שתי
מתנות נפרדות. שואלת הגמרא, והרי יש בחטאת חומרא שהיא טעונה
ארבע מתנות על ארבע קרנות, ובשאר הקרבנות נותנים ארבע מתנות
על שתי קרנות? עונה הגמרא, ולטעמך, מדוע המקשה לא הקשה שיש
בחטאת חומרות נוספות שצריכים לתת את הדם על הקרן באצבע ועל

החוד¹⁵⁰⁸? אלא התנא נקט חומרא אחת מכמה חומרות¹⁵⁰⁹.

משנה

יצא נכנס ומכבסו נטמא קורעו ומכניסו
בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא חוץ לקלעים, מכניסו מכבסו במקום קדוש. ואם ניתז עליו דם חטאת ויצא ונטמא חוץ לקלעים¹⁵¹⁰, קורעו וכך מטהרו מטומאה, ונכנס ומכבסו במקום קדוש. כלי חרס שבשר חטאת התבשל בו יצא חוץ לקלעים, מכניסו ושוברו במקום קדוש. ואם הכלי חרס יצא חוץ לקלעים ונטמא, עושה בו נקב לטהרו מטומאתו ומכניסו ושוברו כלי נחשת שיצא חוץ לקלעים לפני מריקה ושטיפה, מכניסו ושוברו במקום קדוש. נטמא חוץ לקלעים פוחתו ונכנס ומורקו ושוטפו במקום קדוש. מפני שכלי מתכות אינו טהור אלא בנקב גדול.

גמרא

הקשה רבינא על מה ששנינו במשנה, בגד שניתז עליו דם חטאת ויצא ונטמא חוץ לקלעים שקורעו והוא טהור מטומאה ונכנס ומכבסו במקום קדוש. הרי התורה אמרה שחייבים לכבס "בַּגָּד" והרי הבגד הקרוע אינו "בַּגָּד" בשעת כיבוסו? עונה הגמרא, שאינו קורע אותו לשנים אלא משאיר בו כדי רוחב סודר. ולמרות שהוא טהור מטומאתו מפני שרובו נקרע, כיון ששייר בו כדי מעפות ראוי לחברו ויש עליו שם בגד. ושואלת הגמרא ממה שרב הונא אמר במסכת חולין שלא שנו שטלית טמאה שהתחיל לקורעה טהורה כיון שרובה נקרע אלא כשלא שייר באותה מיעוט כדי מעפות. אבל אם שייר בה כדי מעפות הוא חבור והיא טמאה? עונה הגמרא, שהיא טמאה מדרבנן, שמא לא יקרע את רובה. אבל מדאורייתא היא טהורה ומותר להכניסה משום מצות כיבוס.

¹⁵⁰⁸ לפי תנא אחד על הקרן ולפי תנא אחד על החוד.

¹⁵⁰⁹ תוס' שואלים הרי במשנה כתוב זה חומר ומשמע זה חומר ותו לא. תוס'.

¹⁵¹⁰ ואי אפשר להכניס טומאה לעזרה. רש"י.